

דאורייתא כדמשמע בגמ' בפ"ג דברכות (ד"כ ע"ב) [ועיי' במ"א סי' ק"ז] וצ"ל זה דהלא רז"ל במשנה וגמרא פ"ב דברכות ד"ו החמירו הרבה יותר בכוונת התפלה אפילו מכוונת ק"ש הנמנית ראשונה בתרי"ג מצות דאוריית' והיינו מפני שהיא דברים העומדים ברומו של עולם בפ"ק דברכות (ד"ו ע"ב) [ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ יהודה אתה ועמ"ש ג"כ מענין התפלה בד"ה שימני כחותם ובפ' בראשית סד"ה השמים כסאי ובפ' בהר ע"פ את שבתותי תשמרו ובפ' חקת בענין תבנה ותכונן עיר סיחון כו'] וא"כ מהו שאינה ממנין המצות. והענין יובן בהקדים כי הנה י"ח ברכות דשמ"ע הן כנגד ח"י חוליות השדרה שבתוכן נמשך החוה"ש כנודע מהזהר ובגמ' ברכות (דכ"ח ע"ב). והנה עד"מ באדם יש בגופו רמ"ח אברים הנמנין במשנה ספ"ק דאהלות שלשים בפיסת הרגל כו' ח"י חוליות השדרה כו'. אך החוט השדרה עצמו הנמשך בתוך החוליות אינו ממנין האברים ועכ"ז הוא המעמיד ומקיים את כל האברים שמבריה מן הראש עד הירכיים ועל ידו נמשך החיות הממוחזן לכל האברים שהאברים מחוברים בצלעות והצלעות בחוליות והחוליות בחוט השדרה והחוט אינו בכלל האברים רק שהוא המקשר כו' ומתחיל מהמוח ומתפשט עד הרגלים ולכן אם נפסק חוט השדרה כו'. כמ"כ הנמשל בבחי' המצות שהם רמ"ח אברים דמלכא הנה ארז"ל מצות צריכות כוונה. והכוונה היינו בחי' התפלה שהיא בחי' כוונה ופנימית להמצות והיא עיקר המעמיד ומקיים את הרמ"ח מ"ע והיא כמשל החוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את האברים אע"פ שהוא בעצמו אינו ממנין רמ"ח אברים. והענין שעיקר המכוון בתפלה הוא שמבקשים שיהיה אור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות ברוך ונמשך למטה בבחי' ההשתלשלות. וזהו ברוך אתה הוי' היינו שמבקשים שיהיה התהוות והמשכת שם הוי' מבחי' אתה שהוא אור א"ס שלמעלה מעלה משם הוי' כי שם הוי' מורה על השתלשלות המדרגות יר"ד צמצום ה' התפשטות וי"ו המשכה כו' ובחי' ההארה הנמשך בהשתלשלות מדרגות אלו הוא הארה מצומצמת לבד לגבי האור א"ס שלמעלה מהשתלשלות [ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני הוי' אלקים בענין שמו הגדול כו' ובענין והיה הוי' לי לאלקים] וזהו ענין הבקשות בשמו"ע היינו שיהיה ברכה והמשכה הארה רבה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו ברוך אתה והיינו בבחי' שם הוי' [ועמ"ש במ"א בפ' ממעמקים קראתיך הוי' וע' בע"ח שכ"ב ספ"ה בענין ד' כריעות וד' זקיפות שבשמו"ע ובפע"ח] ורופא חולי עמו ישראל ומברך השנים עד"מ הוא הכלי שבו מתגלה אלקותו ית' למטה בגשמיות כשנותן חיים ובריאות לחולים וברכה ע"פ האדמה כו' ועמ"ש באגה"ק קרוב לסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח שהתפלה היא המשכת אור א"ס ב"ה לבי"ע דווקא לא בדרך התלבשות בלבד רק האור ממש לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה משא"כ בתורה ומצות שאין שינוי בקלף התפילין כו' ע"ש נמצא שכל בקשות שבשמו"ע הם כלים לגילוי אלקותו ית' ממש למטה. ועוד כידוע ומבואר בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקניא דהיינו שא"א להיות המשכת האור אלא אם כן יש כלים שישרה בהן לכן אנו מבקשים ענינים רפואות חוליות וברכת השנים וכן כל הברכות דשמו"ע שהם כלים שבהם יהיה השראת אור א"ס. אבל עיקר המכוון הוא בא"י שיהיה המשכת אור א"ס וע' בת"ז תיקון ו' וזהו שארז"ל שח"י ברכות דצלותא הם כנגד ח"י חוליות שבשדרה ר"ל שהם כלים להמשכת וגילוי האור א"ס הנמשך ע"י התפלה כמו שהחוליות הם כלים לחוט השדרה הנמשך ממוח שבראש לתוכן ונקרא ע"פ הקבלה המשכת המוחזין וכמו בחוט השדרה נמשך מוח וע"פ חסידות נקרא המשכת הדעת התגלות אלהות למטה כמו למעלה. [השתא אתי שפיר דלכאורה מהגמרא יש סתירה למשנת' דהטעם שהתפלה

לא הביט און ביעקב כו'. הנה יש ב' בחי' ומדרגות למעלה בחינת יעקב ובחינת ישראל [וע' בזהר בלק דר"י ע"ב ובפ' ושלח דקע"ד א] שהם ג"כ ב' בחינות שונות בעבודת ה' באדם בחי' עבד ובחינת בן. היינו בחי' יעקב הוא בחי' עבד כמ"ש שמע אלי יעקב עבדי [וע' בזהר קדושים דפ"י ע"א] ובחי' ישראל הוא בחי' בן כמ"ש בני בכורי ישראל. ולהבין זה צ"ל תחלה פ"י וענין עבד דהיינו מה שמצינו לשון עבודה שאנחנו עובדים לו ית' כמ"ש ועבדתם את ה' אלקיכם תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך. וכתוב ולעבדו בכל לבבכם. עבדו את ה'. והנה לשון עבודה הוא ענין תיקון ושירות שהעבד משרת לרבו ומתקן לו דבר שהרי הרב צריך לתקון ושירות זה ואיך שייך לומר כן לגבי הקב"ה שהוא ית' שלימו דכולהו וא"צ לזולתו ח"ו. כי ממך הכל כתיב ומקרא מלא כתיב אם צדקת מה תתן לו כו'. אך הענין דהנה ידוע המאמר נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. כי הנה באמת אני הוי' לא שניתני שאין שום שינוי אצלו ית' בין קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו כלבד כמה אלפים ורבעות שנה קודם בריאת העולם. (וכמ"כ קודם התהוות בחי' הזמן שהזמן ג"כ נברא ומחודש רק שהיה סדר זמנים קודם בריאת עוה"ז והיינו מעת אצילות והתהוות עולמות הרוחניים כמ"ש בע"ח שער עגולים ויושר. אבל קודם לזה לא היה שייך שום סדר זמנים שהוא ית' למעלה מהזמן לגמרי) וכן יהיה אחר שיחרב העולם. וגם עתה בזמן בריאת העולם וקיומו הנה קמיה ית' כולא ממש כלא חשיב כמו קודם שנברא העולם ממש רק זהו קמיה דוקא. אבל אצלנו העולם נחשב ליש ודבר בפ"ע ומסתיר אלקות שלכך נקרא בשם עולם ע"ש ההעלם שמעלים אלקות ומסתירו. ותכלית בריאת העולם הוא שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים פ"י כי העוה"ז הוא העולם היותר תחתון שההעלם בו יותר והחשך כפול ומכופל [ועמ"ש פ' חקת בד"ה על כן יאמרו המושלים. מענין זה. וע"ל ר"פ שלח] וזהו פ"י בתחתונים כי אין שייך מעלה ומטה לגבי הקב"ה שאינו בגדר מקום ח"ו אלא תחתונים ר"ל עוצם ריבוי ההעלם והסתר ע"י צמצום רבים כו' והוא העולם השפל. ושם דוקא יהיה בחי' דירה והתגלות אלקותו ית' בידיעה שלנו ג"כ כמו שהוא למעלה בידיעה עליונה דכולא קמיה כלא חשיב ולזה היה תכלית המכוון בבריאת העולם הגם שאין מושג לנו הטעם שנתאווה לזה רק שכך עלה ברצונו. אך עכ"ז לזאת היה הכוונה כודאי ואיך ממשכים גילוי זה ודירה זו בתחתונים הוא ע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא כמשל המלך ב"ו שרוצים לעשות לו דירה נאה שצריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף כו' ואח"כ לסדר שם כלים נאים ושלוחן כסא ומנורה כן עבודה האדם כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. וארז"ל לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו סס"ה לית דהיינו הל"ת הם לבער הרע ובערת הרע מקרבך שלא יהיה שום לכלוך וטינוף ח"ו והמ"ע הם עד"מ תיקון וסידור כלים נאים שע"יז יהיה הדירה בתחתונים שהוא ענין גילוי והמשכת אור א"ס ב"ה למטה (לע"ל ועתה ההמשכה בהעלם). וזהו שנק' עבודה לשון תיקון היינו שע"י עבודתנו אנו ממשכים שיהיה הגילוי למטה שאנו מתקנים תיקון זה ע"י עבודתנו [ועמ"ש מענין עבודה בבאיור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב שכדי להמשיך הגילוי גם למטה מוכרח להיות ההמשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות ומלמעלה משרש האור והחיות הנמשך בהעולמות כו' ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בפ"י שש שנים יעבדו וע"פ לא תהיה משכלה בפ"י ועבדתם את ה' אלקיכם כו' ובפ' שלח ע"פ וימצאו איש מקושש עצים בענין פ"י פולחנא דרחימותא כו' ובפ' שמות בד"ה קול דודי בענין עבודה קשה כו' ובכל עבודה בשדה] וזהו ענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא שהם כלים להשראת אור א"ס ב"ה כמו שהאברים הם כלים לאור וחיות הנפש וזהו שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו כו'.

ב והנה עבודה שבלב זהו תפלה והיא דרבנן ואינה ממנין המצות

גודל מעלת הכלים בביאור ע"פ וקבל היהודים. אך כללות הכוונה והמשכת האור זהו בחי' התפלה שהיא בחי' נשמה וחיות למעשה המצות ולכן ההולדה להוליד בזומה לו ממש שהיא המשכה ממהות הנפש ועצמותה המלוכשת במוחין הוא נמשך ע"י חוט השדרה דייקא. וזהו ובדעת חדרים ימלאו חדרים הן הכלים שכללותן ג' בחי' חסד דין רחמים ר"ת חדר וזהו ענין ג' קוין שהם כללות מעשה המצות על שלשה דברים העולם עומד בו' אך הן בחי' כלים וחדרים וכדי להיות חדרים ימלאו דהיינו המשכת האור בכלים זהו ע"י הדעת שהוא התפלה ולכן התחלת י"ב ברכות אמצעיות דתפלה הוא חונן הדעת כו' ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים. ולכן התפלה אינה במנין המצות דאורייתא כי המנין שאנו מונין היינו הכלים והאברים אכן התפלה שהיא הכוונה אינה שייד למנותה בפ"ע כי היא נשמת הכלים וע"ד שכתב בע"ח שכ"ב פ"א אות ד' בענין הדעת שאינו במנין ע"ס כי אין אנו מונין אלא מה שיש בו כלי אבל הדעת בחי' נשמה בלי כלי כו' ע"ש ועמ"ש בפ' לשון כוונה ע"פ צוארך בחרוזים. אך הנה ענין מעלת תלמוד תורה שכנגד כולן היינו שהיא בחינת פנימית הכלים והמצות הם חיצוניות הכלים צדקה וגמ"ח חסד דרועא ימינא כו' (ועמ"ש עוד מענין תפלה ותורה ע"פ כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ כפי' מארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ובמ"א נת' אך שהתורה היא למעלה מהתפלה אף שהתפלה היא המשכת הדעת כי יש פנים ואחור פנים הוא בחי' עסק התורה כי אורייתא מחכמה נפקת וחכמת אדם תאיר פניו ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמו. אך מקודם לזה צ"ל בחי' אחור וכמ"ש ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק בחי' לכתך אחרי כו' ואחור היינו בחי' תפלה כי ח"י ברכאן דצלותא שהם כנגד ח"י חוליות שבשדרה שבהם נמשך חוט השדרה כ"ז הוא בבחי' עורף ואחוריים וכמארז"ל כמין שני פולין מונחין ע"פ הקדרה דהיינו מקום חבור הצואר והגלגלת בעורף ושם נמשך החוט השדרה ממוח הדעת כי תלת מוחין חב"ד שבתלת חללין דגלגלתא ב' מוחין חו"ב הם מלפנים ומוח הדעת באחוריים באמצע ב' המוחין חו"ב ומבחי' הדעת נמשך בחי' האהוי"ר שבתפלה כי ואהבת לשון אבה שהוא רצון ונמשך מהדעת שממשיך בחי' רצון העליון כי דעת הוא לשון רצון שדעת ורצון הכל ענין אחד כמ"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות כו' שהפ' שבחר ורצה בנו. כי דעת לשון התקשרות והתחברות כו' ולכן הרצון הוא עדיין בחי' אחוריים לגבי התענוג עליון שהוא בחי' פנים ועל מעלת הרצון נאמר כי עם קשה עורף אתה. וזהו ענין בעבודה קשה שעבודה שבלב זו תפלה לצעוק אל ה' צריכה להיות קשה לעמוד נגד כל מונע מבית ומבחוץ כו' כמ"ש במ"א. וזהו ענין קשה עורף הוא ועל כן וסלחת המשכת י"ג מדה"ר שאחר שמו"ע. אך ע"י התורה נמשך בחי' תאיר פניו התגלות תענוג עליון כמ"ש ואהיה שעשועים כו' ושעשועי את בני אדם כו' והיינו ע"י התעוררות הרצון בתחלה ע"י התפלה דייקא וכמ"ש במ"א ע"פ חכלילי עינים כי התענוג הוא שייד אחר מילוי הרצון שכשנתמלא רצונו כו' משא"כ אם לא היה לו תשוקה כו' כ"ז נתבאר במ"א וצ"ע לקשר זה עם מש"כ. וי"ל כי יש תורה ויש תורה היינו כשעוסק רק פ"א שחרית ופ"א ערבית בהלכות פסוקות לקיים מצות והגית בו כו' א"כ היא מצוה ע"ד כל המצו' שהן בחי' אברים וכלים רק שמ"מ היא בחי' אברים הפנימים שהחיות תלוי בהן ממש ולכן לא יתיר על ביטול תורה כו' ומ"מ התפלה שהיא המשכת הדעת נק' אור לגבי אברים הפנימים ג"כ. אבל כשעוסק רוב היום בתורה להגיע למצות ידיעת התורה בעיון התלמוד או תורתה היא בחינת חכמה מוחא ממש שלמעלה מבחי' אברים ולכן התפלה אע"פ שהיא הדעת

אינה ממנין רמ"ח מ"ע לפי שהיא בחי' חוה"ש שאינו ממנין רמ"ח אברים והרי הגמרא אמרה שח"י ברכות דשמו"ע הם כנגד ח"י חוליות השדרה והחוליות הם ממנין רמ"ח אברים כנזכר לעיל בשם המשנה דאהלות. אך הענין מובן ממשנ"ת דבתפלה יש ב' דברים היינו א' הוא עיקר המכוון בהתפלה והוא מה שמבקשים בא"י שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה. והב' הן הבקשות עצמן להיות רופא חולים ומברך השנים שהן רק כלים לאור המשכה והכלים הן בחי' ח"י ברכות כמו שחוליות השדרה הן י"ח והן כלים לחוט השדרה שהיא עיקר החיות כמ"ש בפ"אט שבו תלוי הטריפות משא"כ נשבר השדרה ולא נפסק החוט שלה כשרה לפי שעיקר החיות הוא בהחוט עצמו. וע' בפרדס בסופו שער ל"א פ"ח בענין ח"י חוליות שהם נגד ג' ווי"ן דויסע ויבא ויט ג' אבות חג"ת שהם כלים לבחי' הדעת הנמשך לתוכן ממוח הדעת ע"י חוט השדרה כו' ועמ"ש ל' יתרו בד"ה אלפי שנאן שהן בחי' ב' טיתין דמט"ט ט"ס מלמעלה למטה וט"ס מלמטה למעלה והט"ס הן ג"כ רק בחי' כלים להמשכת האור מא"ס ב"ה שהוא בחי' נשמה להן כמאמר הת"ז והיה נביעו איהו כנשמתא גופא כו'. וא"כ מ"ש בגמרא דח"י ברכות הם כנגד ח"י חוליות כוונתם שלכך תקנו ח"י ברכות שהם ח"י כלים דייקא כנגד ח"י חוליות כו' אבל עיקר המכוון שבמצות התפלה שיהיה המשכת אור א"ס ב"ה בכלים הנ"ל הוא עדי"מ בחי' החוה"ש עצמו שנמשך מן המוח שבראש למטה. וכך הוא ענין המשכת אור א"ס מבחי' שלמעלה מהשתלשלות להתלבש בבחי' השתלשלות כו'. ולכן א"ש דאינה ממנין רמ"ח מ"ע. דהיינו שהח"י חוליות הם רק כלים אבל היא עצמה בחי' חוה"ש. תדע דא"כ הנאמר שהתפלה נמנית בח"י מצות מתרי"ג שהרי ח"י חוליות הם ח"י אברים במנין רמ"ח. א"ו התפלה עצמה היא בחי' חוה"ש רק שנמשך בחי' כלים הנ"ל ומאן דלא כרע במודים נעשה שדרתו נחש לפי שעל ידי הכריעות וההשתחוואות שהוא בחי' הביטול וזהו ענין מודים הודאה וביטול ע"י דוקא ממשכים האור בכלים ח"י חוליות השדרה ולכן איתא בזהר (משפטים ד"ק ע"א ובפ' שלח דקס"ד ע"א) דמאן דלא כרע במודים אינו חי לעתיד כמו שהביא הפר"ח בא"ח סי' ק"יג והיינו לפי שאינו ממשיך חיות ונשמה בבחי' ח"י שהם ח"י חוליות כו'.

ג והנה ח"י חוליות הנ"ל הם כלים פנימיים ומהם מתפשט אח"כ האור בחיצוניות הכלים ומספר כולם רמ"ח שהם רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברים דמלכא שהם בחי' אברים וכלים להמשכת האור [ועיין מה שכתוב מענין רמ"ח אברים וכלים בביאור על פ' משה ידבר בפרשה יתרון] וזהו ענין הנזכר לעיל שהמצות צריכות כוונה והתפלה היא בחינת הכוונה בכלל. והענין כי אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שעל ידי המצות ממשכים גילוי בחינת קדושה עליונה דאור א"ס למטה לכן צריכים כוונה כי המצוה היא האבר והכלי והכוונה הוא המשכת האור בתוך הכלי וכמ"ש בסש"ב פל"ח בהג"ה בשם הע"ח וזהו שבדרך כלל התפלה היא הכוונה לפי שבה ועל ידה נמשך כללות גילוי האור שזהו ענין ברכאן דצלותא בא"י שממשיכים להיות ברוך ונמשך אתה אור א"ס ממש והיינו ע"י שם הוי' ואח"כ ע"י קיום המצות כל היום ממשכים האור בפרט להתלבש במצוה פרטית שהיא אבר א' מרמ"ח אברים דמלכא (ועמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו) והוא ממש כנ"ל במשל החוה"ש שבו נמשך החיות מן המוחין אשר במוחין היא עיקר משכן והשראת הנשמה ומשם נמשך החיות בחוט השדרה הנמשך ממוח הדעת ואח"כ נמשך ממנו בכל רמ"ח אברים וזהו ענין ברכת המצות שהיא בחי' הכוונה בפרט לכל מצוה בא"י אמ"ה אשקביו כו' שהי' נמשך המשכה זו באותו אבר וכלי מרמ"ח אברים דמלכא שהוא המצוה ההיא. ועמ"ש מענין

טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי עוה"ב הוא רק בחי' זיו השכינה היינו זיו והארה בעלמא שמוזה נהנין הנשמות ומתענגין. אבל ע"י התשובה ממשיכים גילוי א"ס כ"ה ממש שהוא מקור האור והזיו שאינה אלא הארה לבד וזה ענין משארז"ל ע"פ ויניחהו בג"ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע שע"י המצות ממשיכי' תוספת אור רב בג"ע מא"ס כ"ה שהוא מקור הזיו וזהו העבודה של הג"ע שמוסיפים בו אור רב ע"י המצות כו'. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות). והנה מכ"ז נתבאר פי' וענין לשון עבודה מה ענינה שהוא להמשיך גילוי אור א"ס למטה דירה בתחתונים וכן תוספת אור בג"ע כו'. והיינו ע"י קיום המצות עשין ול"ת. אך מצות צריכות כוונה והיא בחי' התפלה בא"י להמשיך האור ע"י עבודה שבלב וכמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. וכדי שיהיה הבקשה בשמו"ע בא"י באמת לאמתו צ"ל תחלה פסוד"ז וברכות ק"ש וק"ש עצמה וכנ"ל. והנה כ"ז הוא בחי' ומדרגת יעקב עבדי. שהוא הממשיך להיות בחי' דירה בתחתונים ע"י תפלה ומצות. לכן נק' יעקב שהוא בחי' ב' עקב. והיינו עד"מ חוט השדרה הנמשך מהמוח ומתפשט עד הרגלים לפי שהחוט מגיע עד גיד הנשה ושם הוא מתפצל ויורד בירכיים ורגלים. וזהו ענין היו"ד שנמשך עד בחי' עקב. והנה היו"ד הוא נקודה אוכמא דלית ביה חיורא כלל והוא נמשך מבחי' ישת חשך סתרו שמורה על בחי' סתימו שאינו מושג כלל. והעבודה הוא להמשיך בחי' זו למטה דהיינו להתלבש גם בעוה"ז ממש שהוא בחי' עקביים. והיינו ע"י המצות מעשיות שנעשו מדברים גשמיים ממש דבחי' עקביים ואור א"ס כ"ה שורה ונמשך ומתלבש בהן וזהו ב' עקב שהיו"ד מתלבש בבחי' עקביים (ועמ"ש סד"ה וישב יעקב בארץ כו' וכדיה הבאים ישרש יעקב). אך כדי להמשיך זה ע"י המצות צ"ל בתחלה התפלה שהיא בחי' התעוררות רעותא דליבא כי יש ד' מדרגות רצון ומחשבה דבור ומעשה וכדי להמשיך מבחי' היו"ד למטה שהוא בחי' גילוי והמשכת רצון העליון המלוכש בחכמה עילאה היא דוקא ע"י רעותא דליבא בחי' ועמך לא חפצתי ועי"ז ממשיכים אח"כ גילוי בחי' רצון העליון ע"י המצות להיות אשר קדשנו במצותיו וצונו שיומשך בחי' קדש העליון שהוא בחי' יו"ד הנ"ל למטה ולכן ארז"ל על תפילתי שתהא סמוכה למטתי כו'. (עו"ל כמ"ש בפ' אחרי בדי"ה כי ביום הזה יכפר. כי תפלה ותורה וצדקה הם נגד ג' בחי' מחשבה ודיבור ומעשה וזהו ענין בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ולכן ההמשכה צ"ל כסדר שמתחלה ממשיכים היו"ד והרצון עליון במחשבה שהוא ע"י התפלה שעיקרה עבודה שבלב כו'). והנה על בחי' ומדרגה זו דיעקב עבדי נאמר לא הביט און ביעקב פי' און הוא המרמה והרמאות כמו ואיש און מחשבותיו שהוא מחשבות והרהורין בישינו שלעומת בחי' מחשבה טובה דתפלה שהיא עבודה שבלב ובחי' מחשבה דקדושה. וזהו און אם ראיתי בלבי וכן בדבור שלעומת זה כמ"ש דברי פיו און ומרמה. וכן במעשה כמ"ש פועלי און. וכשהאדם מתבונן בתפלה בחכ"ד שבנפשו בגדולת ה' עומדים כנגדו מחשבות זרות דסט"א שהם מחשבות איש און הנ"ל והרהורין הרעים [ועיין בזהו פ' בלק זרי"א ע"א ובמק"מ שם] אמנם גדול כח בחי' יעקב גם מצד עצמו כי יש יתרון להקדושה על סט"א כיתרון האור כו' והעיקר כי ה' אלקיו עמו והוא העזר מלמעלה. וזהו לא הביט און ביעקב שלא יוכל האון להביט בבחי' יעקב ולבלבלו כי לא יוכל לו אלא נפל יפול לפניו [וע' לעיל בפ' וישלח ע"פ ויאבק איש. גבי כי לא יכול לו מפני שיעקב הוא ב' עקב יסוד אבא כו' וזהו ענין התפלה שהוא המשכת הדעת שמבחי' יסוד אבא כו' ועיין שם].

ה ולא ראה עמל בישראל. פי' דזה מעלה יתירה בבחי' ישראל מה שאינו בבחי' יעקב דאילו בבחי' יעקב לא הביט האון כנ"ל אבל

נקרא אחר לגבי חכמה עילאה ממש כו' וכן כתוב בהלכות תלמוד תורה שהידיעה היא מצוה בפ"ע והדבור וההגיון בה מצוה בפ"ע. וגם כמ"ש במ"א ע"פ סלסלה ותורממך שהתורה נקרא לבושים עוטה אור כשלמה לבושי' כתלג חיור. אכן ע"י עיון התלמוד שזהו פי' סלסלה על ידי זה מתרוממת נפש האדם לבחינת מקור התורה שהוא בחי' שער רישי' כעמר נקא למעלה מבחינת לבוש שהיא נוגעת לעצמיות אור א"ס כ"ה ממש. ומ"מ התפלה אף שנקרא אחר לגבי בחינה זו אעפ"כ אי"א לבא ולהמשיך מבחינת פנים כי אם ע"י שיהיה תחלה הרצון בתפלה כו' כמו עד"מ באדם אף שהטפה נמשכת מהמוח מבחינת חכמה מ"מ אי אפשר שיהיה המשכה זו מהחכמה כ"א ע"י הדעת והאדם ידע בחינת התקשרות כו' כך התפלה בתקיעת הדעת בהתבוננות גדולת ה' וההתקשרות בבחינת ביטול עי"ז כשעוסק אח"כ בתורה ממשך מבחינת חכמה עילאה ועי"ז נאמר יעשה שלום לי כו' המשכת הח"ע בכנס"י כו'. ועוד זאת כי יש תפלה ויש תפלה היינו יש בחינת אהבה שמוגבלת בכלי והיא בחינת מדות הנמשכים מהשכל על ידי הדעת. אכן בחי' בכל מאדך ורעותא דליבא הוא בחינת מדות שלמעלה מהשכל הנמשכים ע"י דעת עליון כו' כמ"ש במ"א פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים ועי"ז מעורר וממשיך מבחינת כתר שלמעלה מהחכמה שהיא התורה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' גבי ענין חסידים הראשונים שהיו שהיו בתפלתן ט' שעות ביום כו' ע"ש).

ד והנה כל סדר התפלה שעד שמו"ע היא הכנה לשמו"ע דהיינו כדי שיוכל להתפלל שמו"ע בכוונה מרעותא דליבא שבאמרו בא"י יהיה הבקשה באמת שיחפץ מרעותא דליבא שיהי' גילוי שם הוי' לכן כדי שיגיע האדם למדרגה זו תיקנו חז"ל מתחלה לומר פסוד"ז וברכות ק"ש כמארז"ל לעולם יסדר אדם שבתו של מקום ואח"כ יתפלל. והענין כי הנה פסוד"ז וברכת יוצר מזכירים אנו מן השירה והשבה שהמלאכים משבחים ואומרים ביראה ג"פ קדוש כו'. דהיינו איך שהוא ית' קדוש ומובדל ואינו מושג דלית מחשבה תפיסא ביה ואין ערוך אליו כלל. והאופנים ברעש גדול מזה שמשגיגים קצת איך שהוא קדוש כו'. והנה המלאכים נק' עומדים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה וכנודע בפ"י ענין עצי שטים עומדים והיינו שהם רק במדרגת ובחי' רגלים בלבד (וכמ"ש ג"כ ע"פ ותפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו כו' והוא מבואר בזהו פ' לך דפי' ע"א) מאן רגליו אלין מלאכין כו' וישראל שלמטה הם בבחי' ומדרגת הראש כי ישראל היינו לי ראש ישראל עלו במחשבה ולכן כאשר ישים האדם אל לבו איך שבחי' המלאכים ואופנים כו' אשר הם בחי' רגלים לבד עומדים באהו"ר גדולה וברעש גדול אומרים קדוש וברוך כו' מהתפעלות בהשגתם בגדולת א"ס כ"ה. וישראל שהם בחי' הראש הם בבחי' שינה וכמ"ש היינו כחולמים שאחר התפלה חולפת ועוברת האהבה רק כל ישעו וכל חפצו למלאות צרכי הגוף ועושים מצרכי הגוף עיקר כו' עי"ז יתמרמר לבו מאד בקרבו מירידה זו שירדה הנשמה מאיגרא רמה כו' עליונים למטה כו' ויתעורר מזה לצעוק אל ה' בצר לו מנקודת לבו ברעותא דליבא אליו ית'. וז"ש רז"ל אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. היינו בהתבוננו בירידה גדולה זו שהראש נשפל מאד למטה שכיבת לעפרא וזהו כובד ראש ומזה יבא לידי הכנעה ושפלות גדולה והיינו פי' כובד ראש כפשוטו ועי"ז יבא לבחי' ויצעקו אל ה' בצר להם להתעורר בתשובה מרעותא דליבא לשוב אל ה' ממש וזהו בחי' ואהבת ככל לבבך שכב"ש ועי"ז כ"ז יוכל לבקש אח"כ באמת לאמתו בשמו"ע בא"י שיהיה גילוי אור א"ס כ"ה שלמעלה מהשתלשלות למטה. וכ"ז הוא ענין עבודה שבלב זו תפלה ואח"כ צ"ל כלים לגילוי האור וזהו ענין לעבדה זו רמ"ח מ"ע להמשיך האור בכלים להיות דירה בתחתונים. והנה ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומעשים

בדרך כו' ענין ב' המדרגות בחי' פנים ונחי' אחר שיש בקדושה וזהו ענין ב' הבחי' דישראל ויעקב. ובחי' אחר דקדושה עומד לנגדו בחי' עמלק משאיכ בבחי' פנים כו' ע"ש. והנה עמלק ראשיתו הוא בחי' עמל ולכן בישראל דייקא נאמר ולא ראה עמל בישראל כו' משאיכ בבחי' יעקב כיון שיעקב הוא עדיין בחי' עבודה ויגיעה דקדושה ע"כ עומד לנגדו העמל דלעומת זה שמבחי' עמלק אלא שלא יוכל לו כי מלחמה לה' בעמלק כו' ע"ש. אך איא להגיע לבחי' ישראל שהוא בחי' שבת אם לא ע"י קדימת בחי' יעקב שהוא עבודה דחול על דרך מי שטרח בע"ש דוקא אז יאכל בשבת. ולכן הקורא לישראל יעקב אינו עובר בעשה כמו הקורא לאברהם אברם משום דלא נעקר שם יעקב לגמרי מישראל דהא אהדרי' קרא וקראו יעקב והיינו מטעם הנ"ל שא"א להגיע לבחי' ישראל אלא ע"י קדימת בחי' יעקב כי מתחלה צ"ל עסק הבירורים שבחול לתקן ההסתר כו' שזהו עבודת בחי' יעקב ואח"כ יאכל בשבת להעלותם מעלה מעלה ולהתענג על ה' וכמ"ש במ"א. וזהו מה שאומרים במוצאי שבת אל תירא עבדי יעקב כו'. כי בשבת אנו בבחינת ישראל שא"צ לבחי' עבודה ויגיעה לברר בירורים כי בורר אסור רק אנו אז בבחי' בן בנים למקום ועיין זהר (ח"ג דצ"ד) ואח"כ במוצאי שבת שמסתלקת הנשמה יתירה וצריך לחזור ולירד להיות בבחי' יעקב עבדי בכל ששת ימי המעשה לברר בירורים בב"ע כו' לכך אומר אל תירא עבדי יעקב כו' מליד שם ובוזה נותנים כח ועוז כו' והיא ירידה צורך עלייה בשבת שאח"כ וכן בכל יום יש מעין שבת בק"ש ותפלה שא"י שמע ישראל כו' עמ"ש ע"פ יונתין:

ותרועת מלך בו. הנה כפי' תרועת יש שני פירושים. הא' לשון שבירה ופירור כמו תרועם בשבט ברזל והב' לשון חיבה וריעות וכדפרשי' בחומש כאן ושניהם אמת. דהנה יש להבין דפעם מציינו דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ ודינא דמלכותא דינא שהוא מבחי' גבורות ופעם כתיב באור פני מלך חיים אנפוי דמלכא נהירין בבחי' חסדים. אך הענין הוא דיש ב' בחי' במדת מלך וכמ"ש בזהר בפ' ויחי (ד"ל"ט ע"א) כד מלכא יתיב על כורסייא איקרי מלך עילאה וכד נחית לעבדוי מלך זוטא איקרי שבימות החול כשמתלבש בב"ע מלך זוטא איקרי וירידה זו הוא ע"י גבורות וצמצומים כמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו וכמ"ש במ"א ואזי במשפט יעמיד כו' דינא דמלכותא כו'. משאיכ בשבת הוא בחי' כד יתיב על כורסייא וכמ"ש בזהר פ' תרומה (דקל"ה סע"א ע"ב) והיינו שבשבת הוא עליות העולמות ובחי' מדת מלכותו עולה ומתייחדת בשרשה בבחי' אצילות וע"ז נאמר באור פני מלך כו' ואנפאה נהירין בנהירא עילאה ע"י התגלות עונג העליון מבחי' רעוא דכל רעיון שמתגלה בשבת במדת מלכותו ית' וזהו תרועת מלך בו ל' ריעות וחיבה דקאי אבחי' ישראל שהוא בחי' שבת שאז ה' אלקיו עמו ממש שמתענג על ה' כנ"ל. ונמשך בחי' תרועת מלך בו היינו גילוי בחי' ריעות וחיבה מבחי' רעוא דכל רעיון שנמשך במדת מל' שהיא כנס"י [ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה והיה מדי חדש וע' בזהר ח"א דקנ"א א' ודף ר"ז ע"ב] וגם ע"ז נמתקים כל הדינין וגבורות הנמשכים מבחי' דינא דמלכותא בשבת ימי המעשה מחמת התגלות רעוא דכל רעיון וכמ"ש בזהר תרומה שם וכל דינין מתעברין מינה כו'. וזהו תרועת מלך בו כפי' הראשון לשון שבירה ופירור דהיינו שמתפררים הגבורות וזהו מיתוקן וכמ"ש אתה פוררת בעוז ים, וכידוע ג"כ בענין כוונת התרועה בתקיעת שופר דר"ה שהיא לפרר גבורות עליונות דיצחק כמ"ש בזהר אמור. ותרועה ופירור זה הוא ע"י התגלות בחי' רעדכ"ר שהוא ענין ריעות וחיבה נמצא ב' הפירושים עולים בקנה א':

יגיעה ימצא בו שיעקב הוא בחי' עבדי והעבודה הוא ענין עמל ויגיעה לאכפייא לסטי"א ולאהפכא חשוכא כו' ע"י התפלה והמצות כנ"ל. והיינו בכל ששת ימי המעשה כמ"ש ששת ימים תעבוד דהיינו כמו עדימ המלאכות גשמיים החורש והזורע והקוצר כו' כך הוא בעבודת ה' בתפלה בכל ששת ימי המעשה צ"ל בחי' עבודה זו ביגיעת הנפש ויגיעת בשר להתבונן בגדולת ה' ולהוליד אהוי"ר לה' ולהוציא מלבו הרצונות זרות דנה"ב עד שיהיה לו רק רצון א' לאביו שבשמים שכל זה הוא ע"י מלחמה גדולה עם היצר וכמ"ש בזהר שעת צלוחא שעת קרבא ועל דרך שאמרו בספרי פרשת עקב סמוך לפלטין שלך לא כבשת ואתה הולך ומכבש כו' וכך אם לא פעל להפך מדותיו הרעות ולהמשיך גילוי אלקות בקרבו ע"י התפלה איך יוכל להמשיך גילוי אלקות בעולם ע"כ צריך תחלה לכבוש גופו ונפשו הבהמית ע"י התפלה וכמארו"ל לעולם יראה אדם עצמו כאלו קדוש שורה בתוך מיצוי שנאמר בקרבך קדוש ולכן צריך עמל ויגיעות נפש כדי שיוכל להיות גילוי אלקות בנפש ואח"כ ימשיך גילוי אלקות בעולם. ומה הטעם אסור לאכול קודם התפלה שאז עדיין הנשמה באפו ואיך יוכל לברר המאכל ולהעלותו עד אחר התפלה שאז מתפשטת הנשמה בכל הגוף ועי"ז יוכל אח"כ להעלות המאכל ולברר הטוב מן הרע ונק' האכילה ג"כ מלחמה כמ"ש בזהר על פום חרבא ייכל נהמא והיינו להלחם עם היצר שלא יהיה האכילה בתאוה רק לש"ש ועי"ז מברר הטוב כו' [ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו בפ' נשא]. וכ"ז הוא העבודה בשבת ימי המעשה וזהו בחי' יעקב עבדי שהעבודה זו הוא עמל ויגיעה כנ"ל והוא בחי' אתכפייא וזהו בחי' עובד אלקים כמ"ש בבינונים ח"א פט"ו. אבל בשבת הוא בחי' בשנותו את טעמו ויגרשהו וילך דאתהפכא חשוכא לנהורא עד שהוא בחי' מנוחה ואין נמצא בו עמל כלל כמ"ש כי בו שבת. וזהו בחי' ישראל שיר אל שהוא השירה של בחי' אל דכתיב חסד אל כל היום. והיינו שתפלה דשבת הוא התענוג מגדולת ה' שמתענגים ישראל בתפלה ע"י ההתבוננות וההשגה בגדולת ה' וכמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' וכתיב ישמח ישראל בעושי וגו'. [ועמ"ש בפ' חקת בפ' אז ישיר ישראל כו' ישראל דלעילא וגילוי זה בשבת ועמ"ש ע"פ לסוסתי בענין טלא דנטיף מעתיקא ועמ"ש ע"פ שיר השירים]:

ולכן לא ראה עמל בישראל. כי אין העבודה בבחי' עמל כלל רק להתענג על ה' וקראת לשבת ענג. והטעם לזה שא"צ בשבת לבחי' עמל ויגיעה הנ"ל שבחול הוא כי הנה שבת אותיות תשב. והיינו שבחול הוא בחי' ירידת החיות רגליה יורדות כו'. והיינו ששם אלקים הוא המסתיר כו' וכונדע בענין שמש ומגן כו'. לכן צ"ל הצעקה בתפלה לצאת מן ההסתר כו' וזהו פ' עובד אלקים לתקן ההסתר וההעלם הנמשך משם אלקים שלא יהיה מסתיר ומעלים. אבל בשבת כתיב ויכל אלקים פ' שכלתה בחי' ומדרגת מדת הצמצום וההסתר דשם אלקים ונמשך התגלות שם הוי' שבת להוי' וכמ"ש במ"א בד"ה באתי לגני כו'. וזהו שבת אותיות תשב עליות העולמות לכך נק' שיר אל ולא שיר אלקים כי יוצאים מבחי' ההסתר כו' ולכן אין שייך צעקה רק אדרבה ההתענגות בה' מן הגילוי שמתגלה בשבת וזהו ג"כ ממש ההפרש בין בחי' יעקב לבחי' ישראל [ועיין בזהר וישלח דקע"ד א'] וכמ"ש לא יקרא שמך עוד יעקב כ"א ישראל כו' כי שרית עם אלקים כו'. היינו שמתרר על שם אלקים המסתיר שלא יהיה מסתיר עוד ויהיה גילוי שם הוי' והיינו ע"י שכבר נצח את הסתר הנה"ב כו' וז"ש הוי' אלקיו עמו. עמו ממש שבשבת מתגלה בנפשו בחי' אלקות בבחי' גילוי ממש משאיכ בחול אין מתגלה אלקות בנפשו בבחי' גילוי כ"א הוא צועק מנוקדת לבבו לה' ורוצה שיתגלה בו בבחי' גילוי אבל בשבת הוא הגילוי ממש וז"ש הוי' אלקיו עמו [ועמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק

שירה לנהורא — כלל כמ"ש כ"י נתקן ע"פ לוח התיקון.